

Jenny Nordqvist
Sophie Karlsson

Januari 2019

Förstudie kring elevers rätt till särskilt stöd

Danderyds kommun

pwc

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	3
2.	Inledning	4
2.1.	Bakgrund.....	4
2.2.	Syfte med förstudien.....	4
2.3.	Avgränsning.....	4
2.4.	Metod.....	5
3.	Förstudiens resultat	6
3.1.	Inledande iakttagelser.....	6
3.1.1.	Grundskolans organisation i Danderyd.....	6
3.1.2.	Utbildningsnämndens delegationsordning.....	6
3.1.3.	Elevers kunskapsresultat.....	6
3.1.4.	Omfattning av särskilt stöd.....	7
3.1.5.	Förekomst av utredningar och åtgärdsprogram.....	7
3.2.	Det systematiska kvalitetsarbetet.....	8
3.2.1.	Uppföljning och rapportering.....	8
3.3.	Organisation för att tillgodose elevers rätt till särskilt stöd.....	10
3.3.1.	Centralt organiserad elevhälsa.....	10
3.3.2.	Elevhälsa på skolenhetsnivå.....	11
3.4.	Riktlinjer, rutiner och ansvarsfördelning.....	11
3.4.1.	Kommungemensamt material.....	11
3.4.2.	Skolenheternas riktlinjer och rutiner.....	12
4.	Sammanfattande reflektioner	13
4.1.	Tänkbart granskningsområde.....	14

1. *Sammanfattning*

PwC har på uppdrag av Danderyds kommuns förtroendevalda revisorer genomfört en förstudie med syfte att undersöka på vilket sätt utbildningsnämnden och produktionsutskottet styr och följer upp skolenheternas arbete avseende elever i behov av särskilt stöd. I förstudien ingår även att följa upp en granskning på området särskilt stöd som genomfördes år 2013.

Efter genomförd förstudie framkommer följande:

- Särskilt stöd ingår inte på ett tydligt sätt i det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå. Skolenheternas underlag ger inte en samlad bild av nuläget vilket innebär att det saknas underlag för analys och beslut om utvecklingsåtgärder. Förstudien pekar även på att det saknas en analys av utfallet/effekten av insatta stödåtgärder, vilket 2013 års granskning lyfte fram som ett utvecklingsområde.
- Tillgången till elevhälsa på skolenhetsnivå varierar och vid två av granskningens skolor finns det särskilda undervisningsgrupper. Det framstår inte som tydligt vad skillnaderna i elevhälsans organisation mellan de olika skolenheterna beror på. Det finns elevhälsokompetens på central nivå som beskrivs erbjuda administrativt stöd.
- Det finns kommungemensamt material inom området särskilt stöd, däribland blanketter för kartläggning, åtgärdsprogram och ansökan om tilläggsbelopp. Det finns ett stort frirum för varje skola att skapa riktlinjer och rutiner för särskilt stöd och det varierar vad dessa styrande och stödjande dokument omfattar.

Vi noterar att utbildningsnämnden har givit en extern konsult i uppdrag att genomföra ett utredningsuppdrag som handlar om hur särskilt stöd ska organiseras i form av särskilda undervisningsgrupper och anpassad studiegång,

Vi föreslår att en framtida fördjupad granskning planeras och genomförs efter att den egna utredningen är avslutad. På så sätt kan resultatet från såväl den här förstudien som kommunens egen utredning komma den framtida granskningen till nytta.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Enligt skollagen (SFS 2010:800) ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver för att utifrån sina egna förutsättningar kunna utvecklas så långt som möjligt, enligt utbildningens mål. Om det befaras att en elev inte kommer att kunna nå de kunskapsmål som minst ska uppnås, är berörd personal skyldig att anmäla detta till rektor. Om en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd, ska eleven ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska upprättas. Rektors beslut om åtgärdsprogram får överklagas till Skolverkets överklagandenämnd. Förvaltningslagens bestämmelser om handläggning i de ärenden som innebär myndighetsutövning mot enskilda ska tillämpas.

Särskilt stöd ska enligt skollagen ges inom den elevgrupp som eleven tillhör. Undantag medges vid särskilda skäl. Skolinspektionen framhåller (2009) vikten av fördjupad kartläggning och bedömning innan man fattar beslut om särskiljande lösningar, likaså att dessa noggrant följs upp och analyseras.

År 2013 genomförde revisorerna en fördjupad granskning av elevers rätt till särskilt stöd. Granskningens slutsatser var att nämnden genom styrning och uppföljning i huvudsak säkerställde att skolorna arbetade på ett ändamålsenligt sätt när det gällde elever i behov av särskilt stöd. Nämndens styrning kunde dock stärkas genom en förbättrad redovisning och rapportering angående resultatet av insatta åtgärder.

Revisorerna har utifrån sin riskanalys beslutat att genomföra denna förstudie.

2.2. Syfte med förstudien

Syftet med förstudien är att undersöka på vilket sätt utbildningsnämnden och produktionsutskottet styr och följer upp skolenheternas arbete avseende elever i behov av särskilt stöd. I förstudien ingår även att följa upp den sammanfattande slutsatsen i den tidigare granskningen.

De frågeställningar som förstudien ska besvara är:

1. Är särskilt stöd en del av huvudmannens systematiska kvalitetsarbete?
2. Finns det en organisation på skolnivå och på central nivå för att tillgodose elevers rätt till särskilt stöd?
3. Finns det ändamålsenliga riktlinjer/rutiner/ansvarsfördelning för att uppmärksamma om en elev behöver särskilt stöd, utreda elevens behov, besluta samt utarbeta ett program med åtgärder som genomförs, följs upp och utvärderas?

2.3. Avgränsning

Förstudien avgränsas till att omfatta de tre kommunala grundskolorna Fribergskolan, Enebybergsskolan och Kevingskolan.

2.4. Metod

Förstudien har genomförts genom inläsning av relevanta dokument och nationell statistik samt intervjuer. Intervjuer har genomförts med:

- Ordförande i utbildningsnämnden
- Ordförande i produktionsutskottet
- Bildningsdirektör
- Rektorer på berörda grundskolor

3. Förstudiens resultat

3.1. Inledande iakttagelser

3.1.1. Grundskolans organisation i Danderyd

Den kommunala grundskolan i Danderyds kommun lyder under bildnings- och omsorgsförvaltningen och leds av en bildningsdirektör.

Ansvarig nämnd för grundskolan är utbildningsnämnden. Danderyds kommun arbetar efter en beställar- och utförarmodell. I utbildningsnämndens uppgifter ingår därför inte utförandet av service och tjänster inom nämndens verksamhetsområde, det vill säga driften av grundskolor. Dessa uppgifter fullgörs av produktionsutskottet för de kommunala resultatenheter enligt beställning från utbildningsnämnden.

I Danderyds kommun finns 13 kommunala grundskolor. Den 15 oktober 2017 gick cirka 3800 elever i Danderyds kommunala grundskolor.

3.1.2. Utbildningsnämndens delegationsordning

Av utbildningsnämndens delegationsordning, som gäller från och med den 9 april 2018, framkommer att rektor har ansvaret för frågor som berör särskilt stöd och elevhälsa. Ansvaret för det systematiska kvalitetsarbetet är delat mellan utbildningsnämnden, produktionsutskottet och rektor.

Tabell 1. Fördelat ansvar utbildningsnämnd (UN), produktionsutskott (KSPU) och rektor

Beslut avseende	Ansvar enligt lag			Delegerat
	UN	KSPU	Rektor	
Elevhälsa		X		Rektor
Skyndsamt utredning om elevens behov av särskilt stöd			X	
Beslut om åtgärdsprogram för elev som ska ges särskilt stöd			X (ej delegerbart)	
Beslut att åtgärdsprogram inte ska utarbetas			X (ej delegerbart)	
Särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning			X	
Ansvar för utbildning med anpassad studiegång			X	
Systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen	X			
Ansvar för kvalitetsarbete vid respektive enhet			X	
Nödvändiga åtgärder vid brister i verksamhet		X		

3.1.3. Elevers kunskapsresultat

Flertalet intervjuade beskriver att Danderyds kommun lägger mycket resurser på särskilt stöd och att det märks på elevernas kunskapsresultat som, i jämförelse med andra kommuner i landet, är höga. De intervjuade lyfter samtidigt att det socioekonomiska underlaget också kan förklara den höga måluppfyllelsen. Av tabellerna nedan framkommer kunskapsresultaten för eleverna i årskurs 6 respektive 9 för år 2015, 2016, 2017 och 2018.

Tabell 2. Kunskapsresultat elever åk 6 år 2015-2018 (andel).

	2015	2016	2017	2018
<i>Elever med lägst betyget E i svenska</i>	95,0	95,0	95,0	99,0
<i>Elever med lägst betyget E i matematik</i>	96,7	95,0	98,4	99,0
<i>Elever med lägst betyget E i engelska</i>	95,0	98,7	95,0	95,0

Tabell 3. Kunskapsresultat elever åk 9 år 2015-2018.

	2015	2016	2017	2018
<i>Genomsnittligt meritvärde, 17 ämnen</i>	258,7	265,0	266,6	268,6
<i>Elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen (andel)</i>	90,8	95,9	92,6	92,3
<i>Elever som är behöriga till yrkesprogram (andel)</i>	96,4	95,0	94,3	95,6

3.1.4. Omfattning av särskilt stöd

Omfattningen av särskilt stöd för samtliga kommunala grundskolor under läsåret 2017/2018 framkommer av tabellen nedan.

Tabell 4. Omfattning av särskilt stöd läsåret 2017/2018¹. (Källa: SCB)

	Enskild undervisning	Särskild undervisningsgrupp	Anpassad studiegång	Handledning på modersmålet	Annat särskilt stöd	Elevantal
<i>Baldersskolan</i>	...	0	0	0	0	151
<i>Ekebyskolan</i>	0	0	0	0	...	251
<i>Enebybergs skola</i>	0	0	0	...	0	602
<i>Fribergaskolan</i>	23	0	0	...	0	591
<i>Kevingskolan</i>	13	11	0	...	0	331
<i>Kyrkskolan</i>	...	0	0	0	0	297
<i>Långängsskolan</i>	10	19	0	...	0	150
<i>Mörbyskolan</i>	12	...	0	11	...	442
<i>Stocksundsskolan</i>	27	18	0	13	0	464
<i>Svalnässkolan</i>	...	0	0	0	...	63
<i>Vasaskolan</i>	29	14	0	0	...	423

3.1.5. Förekomst av utredningar och åtgärdsprogram

Enligt skollagen ska skolan uppmärksamma elever som riskerar att inte nå kunskapskraven. För dessa elever ska utredning om särskilt stöd genomföras och, om en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd, ska ett åtgärdsprogram upprättas.

Antal elever som riskerar att inte nå målen, antal utredningar och antal åtgärdsprogram på de för förstudien aktuella skolorna framkommer av tabellen nedan. Siffrorna avser 2018, om inte annat anges.

¹ Uppgifter om 1-9 elever per skolenhet är sekretessprickade (...) för att undvika röjande av enskilda elever.

Tabell 5. Utredningar och åtgärdsprogram.

	Antal elever som riskerar att inte nå målen	Antal utredningar	Antal åtgärdsprogram
Enebybergsskolan	48	16 (läsåret 17/18)	35
Kevingskolan	22	22	22
Fribergaskolan	37	25	22

3.2. Det systematiska kvalitetsarbetet

Utformningen av det systematiska kvalitetsarbetet beskrivs i dokumenten *Systematiskt kvalitetsarbete* (gemensamt dokument för produktionsutskottet och utbildningsnämnden) och *Kvalitetsuppföljning - Utbildningsnämnden*.

Utgångspunkten för det systematiska kvalitetsarbetet är de mål som har beslutats i fullmäktige. Här märks bland annat:

- *Varje barn/elev i förskola, skola och fritidshem ges möjlighet att utifrån sina förutsättningar uppnå bästa möjliga kunskaps- och personlighetsutveckling i en stimulerande och trygg miljö.*

Varje skolenhet ska upprätta en verksamhetsplan som innehåller såväl de kommunala målen som skolenhetens egna utvecklingsområden.

Från och med år 2019 ska varje nämnd i kommunen besluta om en verksamhetsplan som ska innehålla mål för verksamheten. Denna verksamhetsplan kommer, till skillnad från motsvarande dokument från tidigare år, inte vara kopplad till den ekonomiska uppföljningen, utan vara ett rent kvalitetsdokument. Enligt uppgift skulle utbildningsnämnden och produktionsutskottet, på deras respektive möten i december 2018, besluta om en sådan verksamhetsplan. Detta beslut framgår dock inte av protokoll från mötena.

3.2.1. Uppföljning och rapportering

Uppföljning och rapportering av särskilt stöd genomförs inom ramen för ordinarie uppföljning och rapportering av elevers kunskapsresultat. Enligt dokument *Kvalitetsuppföljning* ska uppföljningen innehålla "På vilket sätt ges barnen stöd och stimulans utifrån var och ens förutsättningar". Det sker därmed ingen separat uppföljning eller rapportering kring specifikt särskilt stöd.

Samtliga skolor ska skriva en kvalitetsrapport som beskriver skolans utvecklingsarbete under innevarande och kommande läsår. Rapporten ska även beskriva hur tillgängliga lärmiljöer skapas och hur elever ges förutsättningar att nå kunskapskraven. Enheterna lämnar in sina kvalitetsrapporter i augusti. Av dokumentet *Kvalitetsuppföljning* framgår vilka nyckeltal som kvalitetsrapporterna ska innehålla. Exempel på nyckeltal är läsförståelsebedömning för årskurs fyra och årskurs sju samt betyg.

Vid genomgång av skolornas kvalitetsrapporter från augusti 2018 framgår att samtliga rapporter innehåller beskrivningar av hur skolorna har arbetat med att tillgängliggöra lärmiljön för eleverna. Av en rapport framkommer att stödåtgärder har satts in för de elever som inte når kunskapskraven i samtliga ämnen. Vidare framkommer att arbetet för dessa

kommer att fortsätta samt att det finns behov av att upptäcka eleverna tidigare. Rapporten innehåller inte en analys av genomförda åtgärder. Av en annan rapport framkommer att elevernas lärmiljö kartläggs regelbundet och att kartläggningen kan leda till en utredning om särskilt stöd. Enligt rapporten utvärderas insatser i samband med utvecklingssamtal samt vid uppdatering av åtgärdsprogram. Kvalitetsrapporten innehåller ingen sammanfattning eller analys av utvärderingen av insatta åtgärder. Den tredje rapporten innehåller inte heller någon analys av insatta åtgärder.

Under ett läsår genomförs fyra så kallade *kvalitetsdialoger* mellan förvaltning och skolenheterna. Kunskapsresultat och kvalitetsredovisning var i fokus vid det första dialogtillfället (oktober 2018) och elevhälsoplanen togs upp vid det andra dialogtillfället (december 2018). Enligt uppgift utgick samtalet vid dialogtillfället i oktober ifrån verksamheternas kvalitetsdokument.

I utbildningsnämndens verksamhetsberättelse för år 2017 behandlas särskilt stöd i ett eget avsnitt. Det framkommer att antalet elever i grundskolan som erhållit särskilt stöd har ökat från år 2014 (133 elever) till år 2017 (188 elever). Det framgår dock inte om denna sammanställning omfattar samtliga elever i behov av särskilt stöd eller om sammanställningen omfattar antal elever som skolorna har beviljats tilläggsbelopp för (extraordinära stödinsatser).

Rapportering till utbildningsnämnden

Vid genomgång av protokoll från utbildningsnämndens sammanträden år 2017 och 2018 framkommer att rapportering om särskilt stöd (som ett eget ärende på nämndsammanträde) främst har förekommit under våren 2018.

Utbildningsnämndens verksamhetsberättelse för år 2017 togs upp på nämndens möte i mars 2018.

Rapporteringen under våren 2018 har berört ett utredningsuppdrag som gavs till förvaltningen, som handlar om hur särskilt stöd ska organiseras i form av särskilda undervisningsgrupper och anpassad studiegång. På grund av omorganisation har inte kapacitet funnits till utredningsuppdraget.

I november 2018 presenterades en kartläggning och nulägesrapport över de elever som är i behov av extraordinära stödåtgärder och som har beviljats tilläggsbelopp.

I december 2018 presenterades den samlade kvalitetsrapporten för grundskolan för nämnden. Rapporten innehåller inte någon beskrivning av omfattning eller resultat av insatta stödåtgärder eller någon analys på området. Enligt uppgift gav nämnden vid samma möte direktiv till en extern konsult att genomföra ovan nämnda utredningsuppdrag.

Vid intervjuer framkommer att rapportering avseende särskilt stöd gjordes mer regelbundet tidigare, men att en omorganisation i förvaltningen i kombination med att en tjänst med ansvar för särskilt stöd och särskola har varit vakant, har inneburit att regelbunden och systematisk rapportering inte har skett. Nämndens ordförande lyfter att det finns ett behov av att följa upp kvalitet och särskilt stöd mer utförligt i framtiden.

Rapportering till produktionsutskottet

Vid genomgång av protokoll avseende rapportering kring särskilt stöd på produktionsutskottets sammanträden år 2017 och 2018 framkommer att utskottet har givits information om skolnärvaroteamets arbete vid ett tillfälle (september år 2017).

Produktionsutskottets ordförande berättar att grundbeloppet ska täcka kostnader för särskilt stöd, vilket innebär att utskottet inte diskuterar särskilt stöd specifikt. Istället ingår uppföljning av särskilt stöd i den ordinarie uppföljningen av grundskolan, vilket sker i samband med den ekonomiska uppföljningen, det vill säga i tertialrapport, delårsbokslut samt årsredovisning.

För 2018 noteras att särskilt stöd har tagits upp i delårsbokslutet (daterad 15 augusti 2018) med anledning av att tre skolor blivit antagna till Specialpedagogik för lärande, en nationell kompetensutvecklingsinsats gällande särskilt stöd.

Utskottet förhör sig närmare om särskilt stöd om en specifik händelse har inträffat på en skola. Vidare anges att eventuell rapportering i samband med en sådan händelse till övervägande del sker muntligt.

3.3. Organisation för att tillgodose elevers rätt till särskilt stöd

Enligt skollagen har elevhälsan viktiga uppgifter när det gäller att tillgodose elevers behov av särskilt stöd. Under en utredning om särskilt stöd ska rektor till exempel samråda med personal från elevhälsan om det inte anses uppenbart obehövt.

Enligt skollagen ska elevhälsan omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För de medicinska insatserna ska det finnas tillgång till skolläkare och skolsköterska. Dessutom ska eleverna ha tillgång till psykolog och kurator, och det ska finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Huvudmannen kan välja att organisera elevhälsan på det sätt som passar lokala förhållanden. Elevhälsan kan därför organiseras på olika sätt, till exempel:

- anställning direkt på skolan
- centralt organiserad av huvudmannen
- utlagd på enskild utförare på entreprenad.

I Danderyds kommun är en övervägande del av elevhälsan decentraliserad, vilket innebär att en stor del av elevhälsans personal har rektor som chef.

3.3.1. Centralt organiserad elevhälsa

På central nivå finns den relativt nya Enheten för barn- och elevhälsa. Enheten, som tidigare hette Lärstöd, startades under hösten 2017 i syfte att samla kompetens och förbättra styrningen av verksamheten. Beslutet att starta enheten var politiskt förankrat. Namnbytet ägde rum inför hösten 2018.

Arbetet på enheten leds av en enhetschef. På enheten finns ett skolnärvaroteam, specialpedagoger som ska stötta samtliga kommunala grundskolor samt en elevstödscontroller. Controllern har bland annat ansvar för att bevilja medel för särskilt stöd

i form av verksamhetsstöd och tilläggsbelopp. Enheten ansvarar även för grundskolans tillgång till skolläkare.

Inom Enheten för barn- och elevhälsa, finns SPEC Danderyd (Specialpedagogiskt centrum), vilken tidigare var en egen enhet. Enligt kommunens hemsida fungerar SPEC Danderyd som en rådgivande instans och erbjuder bland annat skolor specialpedagogisk handledning och stöd till elevhälsoteamen på skolenheterna. Vid intervjuer framkommer att SPEC Danderyd till stor del uppfattas som ett administrativt stöd snarare än en rådgivande instans.

3.3.2. Elevhälsa på skolenhetsnivå

Av tabellen nedan framkommer tillgången till elevhälsa på de olika skolenheterna.

Tabell 6. Tillgång till elevhälsa per skolenhet (antal heltidstjänster).

	<i>Enebybergsskolan</i>	<i>Fribergaskolan</i>	<i>Kevingskolan</i>
Antal elever²	602	591	331
Skolläkare	En gemensam skolläkare för hela kommunen		
Skolsköterska	1,5 (2 personer)	1 (1 person)	0,75 (1 person)
Skolkurator	1 (1 person)	1 (1 person)	0,8 (1 person)
Skolpsykolog	Ingen	0,25 (1 person)	0,20 (1 person)
Specialpedagog	1 (1 person)	1 (1 person)	2,0 (2 personer)
Speciallärare	2,1 (3 personer)	3,5 (4 personer)	
Särskild undervisningsgrupp	Finns ej	Ja	Ja (träningsskola)

Bildningsdirektör uppger i intervju att organisationen rörande särskilt stöd, däribland särskilda undervisningsgrupper, ses över inom ramen för utredningen av särskilt stöd (se avsnitt 3.2.1 *Uppföljning och rapportering* ovan).

Intervjuade rektorer uppger att personalen på sina respektive skolor överlag har stöd och kompetens för att möta och tillgodose elevers rätt till särskilt stöd. Samtidigt beskriver rektorerna att det finns behov av kompetensutveckling på området.

3.4. Riktlinjer, rutiner och ansvarsfördelning

3.4.1. Kommungemensamt material

SPEC Danderyd har tagit fram gemensamma blanketter för pedagogisk kartläggning och för åtgärdsprogram. Det finns även en kommungemensam blankett för ansökan om tilläggsbelopp samt en lathund för ansökan om tilläggsbelopp. Av lathunden framkommer vad som avses med extraordinära stödåtgärder och vilken typ av extraordinära stödåtgärder som tilldelas tilläggsbelopp.

Material som verksamheternas arbetslag kan använda sig av finns samlat i vad som benämns som "Gröna pärmen". Det rör sig bland annat om stödfrågor som lärare kan använda sig av i arbetet med extra anpassningar, bildstöd för lärares samtal med elever för att fånga deras

² Läsåret 2017-2018

upplevelse av skolan/undervisningen, stödfrågor till läraren för att göra en pedagogisk kartläggning samt exempel på hur en pedagogisk kartläggning och åtgärdsprogram kan se ut.

Utöver de kommungemensamma blanketterna och Gröna pärmen, är det upp till varje skola att skapa riktlinjer och rutiner för särskilt stöd.

3.4.2. Skolenheternas riktlinjer och rutiner

I ett dokument som beskriver planerade insatser inom elevhälsan i kommunen konstateras att alla grund- och gymnasieskolor under läsåret 2018/2019 ska ta fram en lokal elevhälsoplan. Intervjuade rektorer lyfter att elevhälsoplanen och dess rubriker kommer att bli en del av en koncerngemensam grund kring roller och ansvar inom elevhälsan.

Fribergaskolan har inte tagit fram en elevhälsoplan, men det finns ett dokument som beskriver elevhälsan, dess uppdrag samt ger exempel på förebyggande arbete. Vilka riktlinjer och/eller rutiner samt hur ansvarsfördelningen ser ut avseende särskilt stöd framkommer inte av underlaget från Fribergaskolan. Vid intervju hänvisas dock till en trappa.

Kevingskolan och Enebybergs skola har fastställda elevhälsoplaner. Planernas innehåll och omfattning varierar stort.

Kevingskolans elevhälsoplan innehåller en processbeskrivning för elever i behov av särskilt stöd.

Bild 1. Kevingskolans processbeskrivning för elever i behov av särskilt stöd.

Av Enebybergs skolas elevhälsoplan framkommer att:

Vi använder kommunens mallar för åtgärdsprogram. Det är specialpedagog eller speciallärare som upprättar åtgärdsprogram. Innan ett åtgärdsprogram upprättas ska läraren ha gjort extra anpassningar och en pedagogisk kartläggning. Bedömning i den pedagogiska kartläggningen gör specialpedagog/speciallärare. Vår ärendegång och

arbetet med extra anpassningar, pedagogisk kartläggning och åtgärdsprogram beskrivs i vår ärendegång i Gröna pärmen.

Vid sakgranskning framkommer att det på Enebybergs skola även finns ett kollegialt samarbete inom arbetslagen kring särskilt stöd samt att det lokala elevhälsoteamet erbjuder handledning och stöd till arbetslagen. Vidare framkommer att undervisningen sker på en hög nivå eftersom den samlade kunskapsnivån är hög. Detta beskrivs innebära att kraven för det lägsta godkända betyget (E) har höjts på skolan och att antalet elever som bedöms vara i riskzonen för att inte nå målen är högre än i det verkliga antalet. Den här inflationen i antal elever som riskerar att inte nå målen har identifierats som ett utvecklingsområde och det pågår ett arbete kring detta. Vissa av dessa elever är i behov av extra anpassningar, inte särskilt stöd, beskriver rektorn och i detta blir det viktigt att istället arbeta för att skapa en mer tillgänglig lärmiljö. Slutligen ges en bild att det finns skillnader mellan till exempel låg- och mellanstadium när det gäller bedömning av när en utredning bör göras, vilket blir särskilt tydligt vid stadieövergångar.

Vid intervjuer med rektorer påtalas behov av kommungemensamma riktlinjer och rutiner som ger förutsättningar för ökad likvärdighet när det gäller arbete med särskilt stöd på skolenheterna.

4. Sammanfattande reflektioner

Syftet med förstudien är att undersöka på vilket sätt utbildningsnämnden och produktionsutskottet styr och följer upp skolenheternas arbete avseende elever i behov av särskilt stöd. I förstudien ingår även att följa upp den sammanfattande slutsatsen i den granskningen som genomfördes år 2013.

Särskilt stöd ingår inte på ett tydligt sätt i det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå. Skolenheternas underlag ger inte en samlad bild av nuläget vilket innebär att det saknas underlag för analys och beslut om utvecklingsåtgärder. Förstudien pekar även på att det saknas en analys av utfallet/effekten av insatta stödåtgärder, vilket 2013 års granskning lyfte fram som ett utvecklingsområde.

Tillgången till elevhälsa på skolenhetsnivå varierar och vid två av granskningens skolor finns det särskilda undervisningsgrupper. Det framstår inte som tydligt vad skillnaderna i elevhälsans organisation mellan de olika skolenheterna beror på. Det finns elevhälsokompetens på central nivå som beskrivs erbjuda administrativt stöd.

Det finns kommungemensamt material inom området särskilt stöd, däribland blanketter för kartläggning, åtgärdsprogram och ansökan om tilläggsbelopp. Det finns ett stort frirum för varje skola att skapa riktlinjer och rutiner för särskilt stöd och det varierar vad dessa styrande och stödjande dokument omfattar.

Vi noterar att utbildningsnämnden har givit en extern konsult i uppdrag att genomföra ett utredningsuppdrag som handlar om hur särskilt stöd ska organiseras i form av särskilda undervisningsgrupper och anpassad studiegång,

4.1. Tänkbart granskningsområde

Denna förstudie bygger på ett begränsat faktaunderlag och bör betraktas som ett underlag för fördjupande granskningar på området.

Eftersom utbildningsnämnden planerar att genomföra ett utredningsuppdrag kring särskilt stöd föreslår vi att en framtida fördjupad granskning planeras och genomförs efter att den utredningen är avslutad. På så sätt kan resultatet från såväl den här förstudien som kommunens egen utredning komma den framtida granskningen till nytta.

2019-01-30

Micaela Hedin

Uppdragsledare

Jenny Nordqvist

Projektledare